

ÎNCHEIERE

09 noiembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței
Judecători

Tamara Chișca-Doneva
Ala Cobăneanu, Galina Stratulat,
Oleg Sternioală, Iuliana Oprea

examinând cererea de revizuire înaintată de Agentul Governamental, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Petru Balan împotriva Colegiului Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin vătămarea sănătății în urma accidentului de muncă, împotriva deciziei Curții Supreme de Justiție din 30 ianuarie 2013,

CONSTATĂ:

La 04.06.2010, Petru Balan a depus cerere de chemare în judecată împotriva Colegiului Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin vătămarea sănătății în urma accidentului de muncă.

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că în rezultatul accidentului de muncă, care a avut loc la 22.11.1980, i-a fost stabilit gradul II de invaliditate. Acest fapt a fost stabilit prin concluzia Inspectorului tehnic de ramură a sindicatelor republicane din 18.06.1985, decizia Consiliului republican de expertiză medicală a vitalității din 15.06.1994 și concluzia Institutului de cercetări științifice în domeniul expertizei vitalității și organizarea muncii invalizilor din or. Moscova din 25.12.1986.

Susține că accidentul de muncă din 22.11.1980 și consecințele foarte grave pentru sănătatea și viața sa pe parcursul a 30 ani i-au cauzat suferințe psihice și fizice enorme.

Prin urmare, solicită încasarea de la pârât a sumei de 300 000 lei, în vederea reparării prejudiciului moral.

Ulterior, Petru Balan a depus o cerere de chemare în judecată suplimentară, prin care a solicitat încasarea de la pârât și a sumei de 60 000 lei, în vederea reparării prejudiciului moral.

Petru Balan a mai depus o cerere de chemare în judecată suplimentară, prin care a solicitat încasarea de la pârât a cheltuielilor de judecată în sumă de 98 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 08 octombrie 2010, acțiunea a fost admisă și a fost încasat de la Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău în beneficiul lui Petru Balan prejudiciul moral cauzat prin vătămarea sănătății în rezultatul accidentului de muncă în mărime de 360 000 lei pentru perioada 22 noiembrie 1980 – 30 septembrie 2010 și cheltuielile de judecată în sumă de 18,80 lei, costul telegramelor, în total suma de 360 018,80 lei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 27 aprilie 2011, a fost admis apelul declarat de către Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău, casată

hotărârea primei instanțe și emisă o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă ca tardivă.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 11 ianuarie 2012, a fost admis recursul declarat de către Petru Balan, casată integral decizia instanței de apel și restituită pricina spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecători.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 mai 2012, a fost admis apelul declarat de către Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău, casată hotărârea primei instanțe și emisă o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă ca tardivă și neîntemeiată.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 30 ianuarie 2013, a fost admis recursul declarat de către Petru Balan, casată decizia Curții de Apel Chișinău din 10 mai 2012 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Petru Balan împotriva Colegiului Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin vătămarea sănătății în urma accidentului de muncă în partea respingerii acțiunii ca tardivă. În rest decizia Curții de Apel Chișinău din 10 mai 2012 s-a menținut.

La 10.06.2016, Agentul Guvernamental a depus cerere de revizuire în temeiul lit. g) art. 449 CPC, solicitând admiterea acesteia și recunoașterea expresă a violării drepturilor reclamantului garantate de art. 6 paragraful 1 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, după caz, acordarea satisfacției pentru violarea acordată.

În motivarea cererii de revizuire, revizuentul a invocat că, la 15.12.2015, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a comunicat Guvernului RM cererea Petru Balan c. Republicii Moldova (nr. 17947/13), în care a menționat că cauza relevă de o jurisprudență bine stabilită.

Susține că Guvernul și-a exprimat poziția în favoarea reglementării amiabile a cauzei, asumându-și obligația de a cere redeschiderea procedurilor civile ale reclamantului prin intermediul revizuirii și remedierii pretinselor violări ale Convenției la nivel național.

În acest sens, revizuentul a menționat că în primul rând, reclamantul a obținut câștig de cauză în prima instanță prin hotărârea din 8 octombrie 2010, care a devenit definitivă la 28 octombrie 2010.

Potrivit art. 361 din Codul de procedură civilă în vigoare la momentul faptelor, termenul de declarare a apelului este de 20 de zile de la data comunicării hotărârii motivate, dacă legea organică nu dispune altfel, chiar dacă apelul a fost depus anterior. Termenul de apel curge și în cazul comunicării concomitente a hotărârii judecătorești.

Potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 8 octombrie 2010 (f.d. 119 verso, 120) atât reclamantul, cât și reprezentantul pârâtului au participat în ședința de judecată. Potrivit declarațiilor reclamantului, tot atunci după pronunțare, părților le-a fost înmănată hotărârea judecătorească motivată. La dosar nu există alte dovezi precum că hotărârea dată a fost remisă părților ulterior. Prin urmare la 8 octombrie părților le-a fost înmănată hotărârea motivată, conform procesului-verbal părțile s-au întrunit expres pentru pronunțarea hotărârii motivate în acea zi.

Prin urmare, hotărârea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău din 8 octombrie 2010 cu luarea în calcul a termenului de apel de 20 zile de la data comunicării, a devenit irevocabilă la data de 28 octombrie 2010, fapt invocat de reclamant în cererea de apel din 11 martie 2011.

În această ordine de idei, instanța de judecată nu a motivat admiterea apelului

tardiv, depus a doua zi la 29 octombrie 2010 după rămânerea irevocabilă a hotărârii, iar prin admiterea acestuia a fost încălcat dreptul la un proces echitabil și dreptul la protecția proprietății, garantate de art.6 și 1 Protocolul nr. 1 din Convenție, fapt invocat de reclamant în referința sa la cererea de apel.

Prin urmare, examinând circumstanțele cauzei și plângerile societății reclamante prin prisma compatibilității cu jurisprudența Curții Europene sus-indicată, consideră revizuentul că o remediere a încălcării drepturilor reclamantului în prezenta speță este necesară și viciile menționate urmează a fi înlăturate

La 17.10.2016, Petru Balan a înaintat un demers de susținere a cererii de revizuire în sensul declarat de Agentul Guvernamental.

La 18.10.2016, Agentul Guvernamental a depus cerere de concretizare pe marginea cererii de revizuire, prin care a solicitat admiterea cererii de revizuire cu menținerea în vigoare a hotărârii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 08 octombrie 2010 și casarea tuturor deciziilor ulterioare.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în cererea de revizuire, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că cererea de revizuire depusă de către reprezentantul Guvernului la Curtea Europeană a Drepturilor Omului – Agentul Guvernamental Marin Gurin este întemeiată și urmează a fi admisă, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 453 alin. (1) lit. b) CPC, după ce examinează cererea de revizuire, instanța emite încheierea de admitere a cererii de revizuire și de casare a hotărârii sau deciziei supuse revizuirii.

Potrivit art. 451 alin. (1) CPC, cererea de revizuire se depune în scris de persoanele menționate la art. 447, indicându-se în mod obligatoriu temeiurile consemnate la art. 449 și anexându-se probele ce le confirmă.

Temeiurile pentru revizuirea hotărârilor judecătorești irevocabile de către legislator sunt specificate exhaustiv în art. 449 CPC.

Conform art. 449 lit. g) CPC, revizuirea se declară în cazul în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau Guvernul Republicii Moldova a inițiat o procedură de reglementare pe cale amiabilă într-o cauză pendinte împotriva Republicii Moldova.

Se reține că la 15 decembrie 2015, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a comunicat Guvernului Republicii Moldova despre cererea depusă de Petru Balan c. Republicii Moldova, înregistrată cu nr. 17947/13, informând Guvernul că observațiile sale privind admisibilitatea și fondul cauzei nu-i sunt indispensabile și a propus părților să-i comunice despre o eventuală reglementare amiabilă a cauzei (f.d. 201-209, vol. II).

În acest sens, Guvernul Republicii Moldova și-a exprimat poziția în favoarea reglementării amiabile a cauzei, asumându-și obligația de a cere redeschiderea procedurilor civile ale reclamantului prin intermediul revizuirii și remedierii pretinselor violări al Convenției pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la nivel național.

Conform art. 6 alin. (1) al Convenției, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale de către o instanță independentă și imparțială, instituită prin lege.

Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe de judecată independentă și imparțială, garantat de art. 6 alin. (1) al Convenției, urmează a fi interpretat prin prisma Preambului Convenției, care enunță preeminența principiului supremației dreptului ca element al

patrimoniului comun al statelor contractante.

Articolul 6 este o dispoziție convențională, care include garanții de natură procedurală, rolul său fiind de a consacra desfășurarea legitimă a unui proces judiciar cu referire la contestațiile asupra drepturilor cu caracter civil și penal.

Ar fi de neconceput ca art. 6§1 să reglementeze amănunțit ansamblul de garanții procedurale recunoscute părților unei acțiuni civile, fără a proteja în mod primordial ceea ce face realmente posibilă exercitarea practică a acestor garanții: accesul la instanța judecătorească. Mecanismul de garantare a Convenției Europene vizează protecția unor drepturi efective și concrete, și nu a unor drepturi teoretice și iluzorii.

Astfel, la caz se constată că la 04.06.2010, Petru Balan a depus cerere de chemare în judecată împotriva Colegiului Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău cu privire la repararea prejudiciului moral în mărime de 300 000 lei, cauzat prin vătămarea sănătății în urma accidentului de muncă, care a avut loc la 22.11.1980.

Ulterior, Petru Balan a depus o cerere de chemare în judecată suplimentară, prin care a solicitat încasarea de la pârât și a sumei de 60 000 lei, în vederea reparării prejudiciului moral.

Prin hotărârea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 08 octombrie 2010, acțiunea a fost admisă și a fost încasat de la Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău în beneficiul lui Petru Balan prejudiciul moral cauzat prin vătămarea sănătății în rezultatul accidentului de muncă în mărime de 360 000 lei pentru perioada 22 noiembrie 1980 – 30 septembrie 2010 și cheltuielile de judecată în sumă de 18,80 lei, costul telegramelor, în total suma de 360 018,80 lei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 27 aprilie 2011, a fost admis apelul declarat de către Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău, casată hotărârea primei instanțe și emisă o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă ca tardivă.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 11 ianuarie 2012, a fost admis recursul declarat de către Petru Balan, casată integral decizia instanței de apel și restituită pricina spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecatori.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 mai 2012, a fost admis apelul declarat de către Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău, casată hotărârea primei instanțe și emisă o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă ca tardivă și neîntemeiată.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 30 ianuarie 2013, a fost admis recursul declarat de către Petru Balan, casată decizia Curții de Apel Chișinău din 10 mai 2012 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Petru Balan împotriva Colegiului Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin vătămarea sănătății în urma accidentului de muncă în partea respingerii acțiunii ca tardivă. În rest decizia Curții de Apel Chișinău din 10 mai 2012 s-a menținut.

În acest context, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată încălcarea principiului securității raporturilor juridice prin admiterea apelului declarat de către Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău, casarea hotărârii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 08 octombrie 2010 și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca tardive.

Or, reclamantul a obținut câștig de cauză în prima instanță prin hotărârea din 8 octombrie 2010, care a devenit definitivă la 28 octombrie 2010.

Potrivit art. 361 din Codul de procedură civilă în vigoare la acel moment,

termenul de declarare a apelului este de 20 de zile de la data comunicării hotărârii motivate, dacă legea organică nu dispune altfel, chiar dacă apelul a fost depus anterior. Termenul de apel curge și în cazul comunicării concomitente a hotărârii judecătorești.

Potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 8 octombrie 2010 (f.d. 119 verso, 120, vol. I) atât reclamantul, cât și reprezentantul pârâtului au participat în ședința de judecată. Potrivit declarațiilor reclamatului, tot atunci după pronunțare, părților le-a fost înmănată hotărârea judecătorească motivată. La dosar nu există alte dovezi precum că hotărârea dată a fost remisă părților ulterior. Prin urmare la 8 octombrie părților le-a fost înmănată hotărârea motivată, iar conform procesului-verbal al ședinței de judecată, părțile s-au întrunit expres pentru pronunțarea hotărârii motivate în acea zi.

Prin urmare, hotărârea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău din 8 octombrie 2010 cu luarea în calcul a termenului de apel de 20 zile de la data comunicării, a devenit irevocabilă la data de 28 octombrie 2010, fapt invocat de reclamant în cererea de apel din 11 martie 2011.

În această ordine de idei, instanța de judecată nu a motivat admiterea apelului tardiv, depus a doua zi la 29 octombrie 2010 după rămânerea irevocabilă a hotărârii, iar prin admiterea acestuia a fost încălcat dreptul la un proces echitabil și dreptul la protecția proprietății, garantate de art.6 și 1 Protocolul nr. 1 din Convenție, fapt invocat de reclamant în referința sa la cererea de apel.

La caz, Colegiul notează că, o astfel de soluție este compatibilă cu respectarea garanțiilor unui proces echitabil, în sensul articolului 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, având în vedere că prelungirea nejustificată a termenului pentru exercitarea apelului ar împiedica rămânerea irevocabilă, ca urmare a expirării termenului de atac, a hotărârii judecătorești emise în instanța de fond și ar leza, în acest mod, principiul securității raporturilor juridice. În hotărârea CEDO pronunțată în cauza *Ponomaryov vs Ucraina* (3 aprilie 2008), Curtea Europeană a notat că, deși în speță nu era vorba despre desființarea unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile în urma admiterii unei căi extraordinare de atac în lumina unor circumstanțe nou descoperite, ci de redeschiderea unui proces prin repunerea în termenul de introducere a unei căi ordinare de atac, totuși, reînnoirea acestui termen pentru motive neconvingătoare, reprezintă o decizie care ar putea înfrânge principiul securității raporturilor juridice într-un mod similar cu o cale extraordinară de atac.

Curtea a admis că revine în primul rând instanțelor interne să decidă asupra repunerii în termen de introducere a căii ordinare de atac, dar ele nu se bucură de o marjă de apreciere nelimitată. Instanțele sunt obligate să indice motivele pentru care au acceptat repunerea în termen. Un asemenea motiv ar putea fi, spre exemplu, necomunicarea hotărârii luate în proces de către autoritățile competente ale statului. Chiar și atunci, totuși, indică Curtea, posibilitatea repunerii în termen nu ar fi nelimitată, dată fiind obligația părților de a se interesa, la intervale rezonabile, de stadiul procesului de care ele au cunoștință. În toate cazurile, instanțele interne ar trebui să verifice dacă motivele de repunere în termen ar putea justifica o ingerință în principiul autorității de lucru judecat.

Reglementări similare au fost statuate de către Înalta Curte și în cauzele *Ceachir vs Moldova*, *Popov vs Moldova* și *Melnic vs Moldova*, în care s-a menționat că prin neaducerea vre-unui motiv pentru prelungirea termenului de depunere de

către părți a unui act procedural, instanțele judecătorești naționale au încălcat drepturile reclamantilor la un proces echitabil.

În aceste condiții, este necesar de a admite cererea de revizuire depusă de către reprezentantul Guvernului la Curtea Europeană a Drepturilor Omului – Agentul Guvernamental, Marin Gurin și de a casa decizia Curții Supreme de Justiție din 30 ianuarie 2013, decizia Curții de Apel Chișinău din 10 mai 2012, decizia Curții Supreme de Justiție din 11 ianuarie 2012 și decizia Curții de Apel Chișinău din 27 aprilie 2011, prin care a fost admis apelul depus tardiv de către Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău și menținerea hotărârii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 08 octombrie 2010.

Referitor la acordarea părții lezate unei compensații echitabile pecuniare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Obligația de a repara orice violare pretinsă a Convenției revine autorităților naționale. O decizie sau o măsură a autorității naționale în favoarea reclamantului nu este, în principiu, suficientă pentru a-l lipsi de statutul de "victimă", cu excepția cazului în care autoritățile naționale au recunoscut încălcarea Convenției, în mod expres sau în substanță, iar apoi au acordat despăgubiri.

Conform art. 4 alin. (1) și (2) din Constituția Republicii Moldova, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

Dacă există neconcordanță între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Prin hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1298 din 24 iulie 1997, în vigoare din 21 august 1997, a fost ratificată Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiată la Roma la 04 noiembrie 1950.

Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 55 din 14 octombrie 1999 privind interpretarea unor prevederi ale art. 4 din Constituția Republicii Moldova, a hotărât că principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, tratatele internaționale ratificate și cele la care Republica Moldova a aderat, sunt parte componentă a cadrului legal al Republicii Moldova și devin norme ale dreptului ei intern. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele internaționale privind drepturile fundamentale ale omului și legile interne ale Republicii Moldova, potrivit dispozițiilor art. 4 alin. (2) din Constituție, organele de drept sunt obligate să aplice reglementările internaționale.

Conform art. 11 din Legea cu privire la Agentul guvernamental nr. 151 din 30 iulie 2015, procedura amiabilă (soluționarea amiabilă a unei cauze împotriva Republicii Moldova) se face printr-un acord. Acordul de soluționare amiabilă se încheie între Guvernul Republicii Moldova, reprezentat de Agentul guvernamental și reclamanta sau reprezentantul acestuia, și se perfectează în formă scrisă.

Astfel, părțile pot negocia condițiile de reparare a prejudiciului cauzat petiționarului prin hotărârea judecătorească prin care s-a încălcat grav un drept prevăzut de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Or, repararea prejudiciului cauzat printr-o hotărâre judecătorească, prin care s-a încălcat grav un drept prevăzut de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, poate fi efectuat în primul rând prin

modificarea (casarea) acesteia și numai apoi prin acordarea unei compensații pecuniare. Aceasta deoarece hotărârea judecătorească, în ordinea juridică internă are putere de lucru judecat din care rezultă efectele specifice și care și pot produce consecințe nefaste și ilegale asupra subiectului în cauză.

Prin urmare, părțile interesate - Agentul guvernamental și petiționarul – Balan Petru, urmează să încheie un acord privind compensația pecuniară echitabilă în sensul art. 41 din Convenție.

Din considerentele menționate, și, având în vedere că argumentele invocate de reprezentantul Guvernului la Curtea Europeană a Drepturilor Omului se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 449 lit. g) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite cererea de revizuire, a casa decizia Curții Supreme de Justiție din 30 ianuarie 2013, decizia Curții de Apel Chișinău din 10 mai 2012, decizia Curții Supreme de Justiție din 11 ianuarie 2012 și decizia Curții de Apel Chișinău din 27 aprilie 2011, prin care a fost admis apelul depus tardiv de către Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău și menținerea hotărârii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 08 octombrie 2010 și a recunoaște violarea drepturilor lui Balan Petru garantate de art. 6§1 din Convenția Europeană și art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

În conformitate cu art. 269-270, 453 alin. (1) lit. b) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Se admite cererea de revizuire depusă de către Agentul Guvernamental.

Se casează integral decizia Curții Supreme de Justiție din 30 ianuarie 2013, decizia Curții de Apel Chișinău din 10 mai 2012, decizia Curții Supreme de Justiție din 11 ianuarie 2012 și decizia Curții de Apel Chișinău din 27 aprilie 2011 prin care a fost admis apelul depus tardiv de către Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău și se menține hotărârea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 08 octombrie 2010, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Petru Balan împotriva Colegiului Național de Viticultură și Vinificație din Chișinău cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin vătămarea sănătății în urma accidentului de muncă,

Se recunoaște violarea drepturilor lui Balan Petru garantate de Articolul 6§1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și a Articolului 1 din Protocolul nr.1 la Convenție.

Acordarea compensației pecuniare echitabile lui Balan Petru se pune pe seama Agentului Guvernamental.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Tamara Chișca-Doneva

Judecători

Ala Cobăneanu

Galina Stratulat

Oleg Sternioală

Iuliana Oprea